

To sum up, it's important to highlight that a lack of proficiency and awareness regarding the concept of "false friends" can lead to significant mistakes that may heavily impact the outcome or how others perceive it. Therefore, the study of these unique challenges in translation holds great significance, particularly in the context of Ukraine's increasing presence in the international arena and its expanding collaborations with foreign nations.

References:

1. «Помилкові друзі перекладача» або слова, що часто перекладають неправильно. URL: <https://www.elc.in.ua/pomilkovi-druzi-perekladacha-abo-slova-shho-chasto-perekladajut-nepravilno> (дата звернення: 28.09.2023).
2. 10 Words That Have Different Meaning in Ukrainian and English. URL: <https://www.ukrainianlessons.com/false-friends/> (Last accessed: 28.09.2023).
3. Radivonchik V. Phenomenon and problem of "false friends of a translator". URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/214867949.pdf> (Last accessed: 28.09.2023).

ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНІЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ У ТРАНСПОРТНІЙ ГАЛУЗІ

Косовський А. В.

гр. МАУП-25

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Наук. керівник – к.філол.н, доцент Чумак Г. В.

Технологічний прогрес та розвиток інновацій вносять значні зміни у лінгвістичний фонд світу. Ці зміни полягають насамперед у тому, що нині переважну частину лінгвістичного фонду складає фахова лексика (терміни та фахова мова), причому ця величина має тенденцію до зростання. Галузева термінологія складає досить об'ємний шар лексики у рамках кожної галузі, що інтенсивно розвивається та активно взаємодіє з іншими видами загальноживаної лексики. Тому вивчення закономірностей утворення термінологічної лексики, її семантики, способів побудови стало одним з найважливіших завдань сучасної лінгвістики.

Науково-технічний стиль – це засоби вираження спеціалізованої інформації або простір для вираження науково-технічних текстів, він сполучає нову інформацію у логічно-організованій та об'єктивній формі. Характерними рисами наукового і технічного стилю зокрема у будь якій галузі науки чи техніки є: інформативність, орієнтування на групового, а не індивідуального адресата, логічність, точність і об'єктивність, а також ясність та зрозумілість, доступність. Виділяють ще такі ознаки, як предметність, узагальнення, однозначність, лаконічність, доказовість, переконливість та ін. До головних мовних засобів належать символи, велика кількість науково – технічних термінів, схем, таблиць, графіків, зразків-символів, іншомовних слів, наукова фразеологія, абстрактна лексика, цитати, посилення, загальноживана лексика, безсуб'єктність, безособовість синтаксису, відсутність особистісних уподобань автора.

В. І. Карабан визначає термін як мовний знак, що репрезентує поняття спеціальної, професійної галузі науки або техніки. [4, с. 54].

М. І. Мостовий окреслює наступне позначення терміна: термін – це слово або словосполучення з історично умотивованим чи умовно закріпленим значенням, що відбиває одне поняття у спеціалізованій галузі знання чи виробництва. [6, с. 86]

Досить точно сформулював визначення терміну Ж. Марузо. У його словнику зарубіжний лінгвіст вважає, що термінологія визначається, як система термінів, які використовуються для вираження понять, притаманних обраній науці. Кожна галузь знань оперує власними термінами, які і складають суть термінологічної системи певної науки [2, с. 55].

Спеціальна лексика згідно словника лінгвістичних термінів – це слова чи словосполучення, які називають предмети і поняття, що належать до різних галузей трудової діяльності людини і не є загальноповживаними. Вони вживаються групами людей, які об'єднані професійною спільністю [5].

В англійській науково-технічній літературі вживається така назва як фахова мова, тобто мова для спеціального призначення або спеціальна мова. Німецький лінгвіст Лотар Гоффманн дає наступне визначення: фахова мова – це сукупність усіх мовних засобів, які використовуються в спеціально окресленій комунікативній сфері з метою порозуміння між усіма фахівцями певної галузі [2, с. 153].

Галузева термінологія – це сукупність термінів конкретних галузей і її називають термінологічною системою. Її системність обумовлюється двома видами зв'язків, які надають їй системного характеру: 1) Логічні зв'язки – це наявність між поняттями певної галузі науки чи техніки системних логічних зв'язків, що призводить до того, що ці поняття є системно пов'язаними. 2) Мовні зв'язки. Все ж галузеві терміни залишаються одиницями людської мови, тому їм характерні ті ж зв'язки, що й для загальноповживаних слів – синонімічні, антонімічні, словотвірні, граматичні та ін.

Транспортна тематика автомобільного, залізничного, морського, річкового, авіаційного транспорту містить велику кількість термінів, як спеціальних технічних, так і тих, що супроводжують їх – юридичних, економічних, статистичних та інших термінів. Згідно класифікації Васенко Л.А., Дубчінського В.В., Кримець О.М. терміни транспортної галузі можна поділити на:

1) загальнонаукові терміни, наприклад: system – система, unit – одиниця, car – автомобіль, device – пристрій, actuator – датчик, delivery – доставка. Ці терміни вживають у технічних сферах не тільки автомобільної промисловості, а й інших транспортних галузей;

2) Міжгалузеві терміни [3, с. 7] – це терміни, які паралельно вживають у суміжних галузях та наукових дисциплінах, наприклад: fuel – паливо, speed – швидкість, hydraulic system – система гідравліки.

3) Терміни вузькоспеціалізовані, які відображують специфіку та термінологію автотранспортної галузі, наприклад: top dead center – верхня мертва точка, exhaust collector – колектор вихлопних газів, anti-lock brake system – анти блокувальна гальмівна система. Ці терміни сьогодні досліджуються, вважається, що їхня частка становить не більш, ніж 25 % від загальної кількості [3, с. 108].

Оскільки ситуація з системно-структурною організацією оригінального тексту та перекладу є складною, при перекладі на сучасному етапі застосовуються різні моделі перекладу: ситуативна, семантична, психолінгвістична, трансформаційна, комунікативна та нормативна моделі мовних відповідників.

В.І. Карабан вважає, що перекладацькі лексичні трансформації – це різного роду зміни лексичних елементів мови оригіналу під час перекладу з метою адекватної передачі їх семантичних, стилістичних і прагматичних характеристик із врахуванням норм перекладу та мовленнєвих традицій культури мови перекладу. [4, с 300]. Їх застосовують, коли є невідповідність значення і контексту лексичної одиниці. Існують наступні види

лексичних трансформацій: 1) транскрипція/транслітерація; 2) калькування; 3) контекстуальна заміна; 4) описовий переклад; 5) антонімічний переклад [4, с. 282-298].

При перекладі галузевих, як міжгалузевих та і внутрішньогалузевих термінів існують певні труднощі для перекладача. Труднощі представляють складні терміни, терміни – словосполучення, оскільки їх неможливо передати перекладом кожного компоненту. Іншим важливим фактором успіху перекладача є вміння формувати певний активний глосарій, який удосконалив його навички технічного перекладу та допоможе у майбутній роботі. Дуже часто один і той же термін може бути перекладеним різними способами за відсутності певної термінологічної бази і переклад одного і того ж тесту матиме різне звучання. Тут важливо ознайомитися з попередніми або перекладами з подібною тематикою. Програми з ТМ (translation memory) значно полегшують роботу перекладачам, накопичуючи переклади, що слугує свого роду базою даних з набором слів та словосполучень певної галузі. Це допомагає уникнути розбіжностей та непорозумінь в тексті, оскільки можна знайти ті терміни – слова чи словосполучення, які вживалися раніше. Переклад тексту в ручному режимі тут не буде дуже ефективним, оскільки потребує багато часу.

Перекладач, який працює з текстами транспортної галузі, повинен орієнтуватися в цій тематиці, володіти термінами і поняттями цієї сфери та вміти користуватися словниками і довідниками для пошуку термінологічних еквівалентів відповідно до контексту.

Література:

1. *Англійсько-російсько-український словник науково-технічної термінології. Близько 22 тис. Термінів*. Укл.: С.М. Андрєєв, К.К. Васицький, Б.Ф. Уліщенко. Х.: Факт, 1999. 704 с.
2. БЛЮМ. Picht H. *Wirtschaftslinguistik: ein historischer Überblick. Fachsprachen. Ein internationales Handbuch zur Fachsprachenforschung und Terminologiewissenschaft*. Berlin, New York: Walter de Gruyter, 1998. P. 336–341.
3. Васенко Л.А., Дубічинський В.В., Кримець О.М. *Фахова українська мова : навч. посібник*. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 272 с.
4. Карaban В.І. *Переклад англійської наукової і технічної літератури: Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми*. Вінниця: Нова книга, 2004. 576 с.
5. *Короткий тлумачний словник української мови*. Укладачі: Д.Г. Гринишин, Л.Т. Полюга, М.Л. Худаш, У.Я. Єдлінська (науковий редактор О.Д. Пономірів). Київ, 2010. 600 с.
6. Мостовий М.І. *Лексикологія англійської мови*. Харків: Видавництво «Основа», 1993. 188 с.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЗАГОЛОВКІВ НОВИНИХ ТЕКСТІВ

Кудельська Д. В.

*Житомирський державний університет імені Івана Франка
Наук. керівник – к.філол.н, доцент Шугаєв А.В.*

У сучасному світі, на тлі швидкого розвитку інформаційних технологій та глобалізації, новини відіграють ключову роль у сприйнятті та розповсюдженні інформації. Заголовки новин, як невід'ємна складова новинного контенту, мають особливий вплив на сприйняття читача та його вибір інформації для споживання.